

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра географії та методики її викладання

Дипломна робота

магістра

з теми: **«ГОЛОВНІ ТАКСОНОМІЧНІ ОДИНИЦІ ТА ПРОБЛЕМИ МЕЖ І
ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ ЛІСОВОЇ ЗОНИ
УКРАЇНИ»**

Виконав: студент групи Geo1-M21
спеціальності 014 Середня освіта
(Географія)

Довжан Ілля Вікторович

Керівник: **Любинський О.І.**, доктор
сільськогосподарських наук,
професор кафедри екології

Рецензент: **Придеткевич С.С.**,

кандидат географічних наук, старший
викладач кафедри географії та
методики її викладання

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
1.1. Принципи районування.....	5
1.2. Підходи до районування лісових зон України.....	9
1.3. Методи дослідження.....	11
1.4. Техніка безпеки.....	14
РОЗДІЛ 2. ПРИРОДНІ УМОВИ РЕГІОНУ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	17
2.1. Географічне положення.....	17
2.2. Геологічна будова та рельєф.....	21
2.3. Кліматичні та гідрологічні умови.....	33
2.4. Ґрунти.....	38
2.5. Рослинність.....	41
РОЗДІЛ 3. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ТАКСОНИ ЛІСОВИХ ЗОН.....	45
3.1. Волинське Полісся.....	45
3.2. Житомирське Полісся.....	49
3.3. Київське Полісся.....	52
3.4. Чернігівське Полісся.....	55
3.5. Новгород-Сіверське Полісся.....	58
РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ РЕГІОНАЛЬНИХ ТАКСОНІВ ЛІСОВИХ ЗОН.....	62
4.1. Природна відповідність компонентів до типу ландшафту.....	62
4.2. Антропогенне навантаження.....	67
4.3. Забруднення.....	70
РОЗДІЛ 5. ПРИНЦИПИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ	74
5.1. Нормування антропогенного навантаження.....	74
5.2. Охорона природи.....	80
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

ВСТУП

Актуальність роботи. Визначальну роль у підтриманні стабільності біосфери відіграють ліси завдяки збереженню біорізноманіття та глобальному впливу на клімат планети. Ліси виконують важливу функцію і на регіональному та місцевому рівнях – як ключові стабілізуючі елементи ландшафтів.

В Україні розроблено засади наближеного до природи лісівництва, які враховують сучасний стан лісів, потребу розв'язання комплексу завдань збереження, охорони і відтворення лісів. Реформування та розвиток держави розпочато на принципах невиснажливого лісокористування, екосистемного підходу до запровадження збалансованого і комплексного багатоцільового використання лісових ресурсів і корисних властивостей лісу.

Особливо важливим і необхідним є запровадження цих принципів у зоні мішаних лісів, які істотно впливають на гідрологічний і кліматичний режими у басейнах Балтійського і Чорного морів. Однак їх реалізація ускладнюється масштабними кількісними і якісними змінами, які, починаючи з 40-50-х років минулого століття, сталися в лісовому покриві України і негативно проявляються як на продуктивності і стійкості лісостанів, так і на їх середовище стабілізуючій ролі.

Мета роботи: аналіз і вивчення природно-територіальних, природно-аквальних територій мішаної зони України та її компонентів.

Завдання:

1. Вивчення стану лісової зони.
2. Проаналізувати Головні таксономічні одиниці.
3. Дослідити проблеми меж лісової зони.
4. Визначити шляхи подолання наслідків негативного впливу антропогенних чинників впливу на лісову зону.

Об'єкт дослідження: аналіз і.

Предмет дослідження: вивчення

Наукова новизна: проведення аналізу за допомогою електронних технологій.

Практичне значення: аналіз результатів проведення за допомогою різних технологій

Структура та обсяг роботи: дипломна робота викладена на 89 сторінках друкованого тексту та складається зі змісту, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 50 найменувань.

ВИСНОВКИ

1. Основні риси ландшафтної структури території України визначаються її розташуванням переважно в помірному поясі. Лише для південного берега Криму характерні риси субтропічного пояса. Територія України займає південно-західну частину Східноєвропейської фізико-географічної країни, частини Карпатської і Кримську гірські фізико-географічної країни. У межах Східноєвропейської фізико-географічної країни на тер. республіки по переважанню певних типів і підтипів ландшафтів виділяють три фізико-географічної зони.

Зона широколистих лісів займає західну частину України від Українських Карпат на схід до лінії Шепетівка – Хмельницький – Новодністровськ. Донедавна цю частину України відносили до лісостепової зони. Сучасні ландшафти тут справді подібні до лісостепу, але до активного розорювання земель 90 % території займали листяні ліси, від яких нині майже нічого не лишилося. Тому в історичному сенсі це крайня східна межа поширення у Європі широколистяних буково-дубових лісів.

2. З географічним положенням України пов'язані різноманітність природних умов і природних ресурсів, умови господарської діяльності. Територія України розташована у помірному поясі Північної півкулі, чим визначаються головні риси її фізико-географічних умов. Вона знаходиться в межах грандіозних тектонічних структур: давньої докембрійської Східно-Європейської платформи та Альпійсько-Гімалайського складчастого поясу. Ці різновікові геологічні структури у свою чергу поділяються на структури менших розмірів, з чим пов'язана різноманітність геологічної будови території України та її багатство на корисні копалини. Тут представлені всі геологічні породи, якими побудована земна кора: від найдавніших, архейських до четвертинних (антропогенових), сучасних. Давня платформа перекрита горизонтально залягаючими товщами порід палеозойського, мезозойського та кайнозойського віку, тому в сучасному рельєфі вона виражена обширною Східно-Європейською пів. Лі. Регіональна фізична географія ки Альпійсько-Гімалайського складчастого поясу в межах України представлені Карпатськими і Кримськими горами. На південь від Кримських

гір знаходиться глибока Чорноморська западина. Належність більшої частини території України до Східноєвропейської докембрійської платформи зумовлює рівнинність її поверхні: 70 % її площі займають низовини. 25 % височини; лише 5 % площі займають гори.

3. Північна частина України знаходиться в зоні мішаних лісів Східно-Європейської країни. Південна межа зони проходить поблизу Володимира-Волинського, Луцька, на північ від Рівного, Новограда-Волинського, Житомира, Корнина, Київа, Ніжина, Батурина, Кролевця, Глухова. Ця межа більш-менш чітко виявляється в рельєфі, будові антропогенових відкладів, ґрунтах, рослинності й у характері ландшафтів. У багатьох місцях, особливо на заході, вона має вигляд пологого ступу висотою в кілька метрів, переходячи від Подільської, Волинської і Придніпровської височин до Поліської низовини. Менш яскраво межа зони помітна на лівобережжі Дніпра, де поліські ландшафти по широких терасах поступово переходять у лісостепові.

4. Волинська височина невелика за площею. Пересічні висоти – 220–250 м. Найвища точка – Мізоцький кряж (342 м). Поверхня розчленована ярами, балками, річковими долинами. У крейдових породах поширений карст. На кордоні з Польщею розташований Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн. Для природних умов зони характерні низовинний рельєф, піщані і піщано-глинисті відклади, густа річкова сітка, широкі річкові долини, достатнє зволоження, високий рівень ґрунтових вод, переважання дерново-підзолистих ґрунтів, значне поширення соснових лісів. Більша частина зони в антропогені під час дніпровського зледеніння була вкрита льодовиком. У цей час сформувались зандрові (піщані) рівнини, моренні пасма, еолові форми рельєфу. Клімат зони помірно континентальний, літо тепле і вологе, зима порівняно м'яка.

5. Система екологічних норм повинна забезпечити нормативну основу досягнення балансу між рівнями шкідливого впливу на довкілля і його спроможностями на відновлення. Найбільш пріоритетним завданням у галузі екологічного нормування в наш час є виявлення та нормування тих видів антропогенних навантажень, які в першу чергу можуть призвести до

подальшого загострення екологічної ситуації в країні, її регіонах, зонах екологічного лиха та відбитися на стані здоров'я людей.

Відповідно санітарного огляду лісів понад 30 тис.га. насаджень пошкоджені шкідниками та хворобами лісу. В пошкоджених насадженнях проводяться санітарно-оздоровчі заходи, шляхом вирубки пошкодженої деревини. Для боротьби із стовбуровими шкідниками в похідних смерічниках викладаються пастки польського виробництва з використанням феромонів типу «Іпсодор»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://geografiamozil2.jimdofree.com/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D1%96%D1%88%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%96-%D1%88%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%96%D0%B2/>
2. <https://geomap.com.ua/uk-g8/879.html>
3. <https://geomap.com.ua/uk-g8/883.html>
4. <https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/NAN16.pdf>
5. <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26172/>
6. <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26225/>
7. https://pidru4niki.com/10290228/geografiya/ratsionalne_vikoristannya_prirodnih_umov_prirodnih_resursiv_yihnya_ohorona
8. https://pidru4niki.com/12281128/geografiya/metodi_fizichnoyi_geografiyi
9. <https://studfile.net/preview/5461680/page:7/>
10. <https://studfile.net/preview/5721859/page:9/>
11. <https://studfile.net/preview/9155549/page:3/>
12. Алексеев В. А. Световой режим леса. Ленинград, 1975. 228 с. 2.
13. Андриєнко Т.Л., Шеляг Сосонко Ю.Р. Растительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны. – К.: Наук. думка, 1983.
14. Антропогенні зміни лісів зеленої зони Лисичансько Рубежансько - Сєверодонецької промагломерації / В.П. Ворон, Т.Ф. Стельмохова, І.М. Коваль, О.І. Романенко, Н.У. Кравець // Лесоведение. – 2003. – № 3. – С. 32-37.
15. Антропогеновые отложения Украины / Шелкопляс В.Н., Гожик П.Ф., Христофорова Т.Ф. и др. К., 1986. 152 с.
16. Байцар А. Фізична географія України. Навчально-методичний посібник. Львів. Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 354 с.
17. Балаев А. Д., Наумовська О. І., Грушко Ю. О. Біохімічноактивний верхній шар ґрунту, як фактор родючості чорноземів. Вісник Херсонського

державного аграрного університету. 2001. № 3. С. 73–76.

18. Булава Л. М. Фізична географія України. Х. : АН ГРО, 2008. 224 с.
19. В. С. Мурманцев, Н. В. Юшкина – "Человек и природа: гармония или конфликт?" // Москва "Советская Россия", 1985.
20. Вернадский В. И. Ноосфера и биосфера. М., 1989. 264 с.
21. Ворон В.П. Воздействие загрязнения атмосферы на сосновые леса Восточного Донбасса / В.П. Ворон, Т.Ф. Стельмахова, И.М. Коваль // Лесоведение. – 2000. – № 1. – С. 46-50.
22. Ворон В.П. Состояние и продуктивность сосновых насаждений в зеленой зоне г. Северодонца / В.П. Ворон // Лесоводство и агролесомелиорация. – К.: Урожай, 1984. – Вып. 68. – С. 23- 27.
23. Ворон В.П. Трансформація опаду і підстилки у сосняках у Степу як показник техногенних змін біокругообігу в лісових екосистемах / В.П. Ворон, Т.Ф. Стельмахова // Лісівництво і агролісомеліорація. – Х.: УкрНДІЛГА, 2007. – Вип. 111. – С. 242 – 251.
24. Востров Н. С., Петрова А. Н. Определение биологической активности почвы различными методами. Микробиология. 1961. Т. 30. Вып. 4. С. 665–672.
25. Г. П. Міллер, В. М. Петлян, А. В. Мельник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002.
26. Герасименко П. И. Лесная мелиорация. К., 1990. 280 с.
27. Гладун Г. Б. Ландшафтно-екологічні засади лісових меліорацій агроландшафтів України. Науковий вісник Національного аграрного університету. 2000. Вип. 25. С. 257–261
28. Гладун Г. Б., Трофименко М. Є., Лохматов М. А. Захисні лісові насадження: проектування, вирощування, впорядкування. Харків, 2005. 390 с
29. Гор А. Земля у рівновазі. Екологія і людський дух / пер. з англ. ; А. Гор. - К. : Інтелсфера, 2001. - 404 с.
30. Гордієнко М. І., Маурер В. М., Ковалевський С. Б. Методичні вказівки до вивчення та дослідження лісових культур. К., 2000. 102 с.
31. Государственный комитет Украинской ССР по охране природы – "Охрана природы – задача всенародная" // Киев, Издательство

политлітератури України, 1987.

32. Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство : навч. посіб. / В. М. Гуцуляк. - Чернівці : Рута, 2005.-124 с.
33. Грунтознавство з основами геології: підручник / І. І. Назаренко, С. М. Польчина, Ю. М. Дмитрук, І. С. Смага, В. А. Нікорич. Чернівці: Книги - XXI, 2006. 504 с.
34. Дегодюк Е. Г., Дегодюк С. Е. Еколого-техногенна безпека України. К., 2006. 306 с.
35. Журнал "Древо познаний" // 2002; 2003.
36. Журнал "Пробудись!" // 1996; 2001; 2003.
37. Зайцев Б. Д. Лес и почва. 2-е изд., доп. и перераб. М., 1964. 161 с.
38. Зонн С. В. Влияние леса на почву. М., 1954. 160 с.
39. Калинин М. И. Моделирование лесных насаждений. Львов, 1978. 206 с.
40. Карпачевский Л. О. Лес и лесные почвы. М., 1981. 264 с.
41. Маринич А.М. Геоморфология Южного Полесья. К.: Вид-во - Киев. ун-та, 1963.
42. Маринич О. М., Пархоменко О. Г., Петренко О. М., Шищенко П. Г. Удосконалена схема фізико-географічного районування України. Український географ. журн. 2003. № 1. С. 16-20.
43. Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України : підручник. 3-тє вид., стер. К. : Т-во «Знання», КОО, 2006. 479 с.
44. Маринич О.М. Українське Полісся. - К.: Рад. шк., 1962.
45. Міллер Г. П. Ландшафтознавство. Теорія і практика /
46. Пастернак П.С. Воздействие загрязнения атмосферы на сосновые леса Донбасса / П.С. Пастернак, В.П. Ворон, Т.Ф. Стельмахова // Лесоведение. – 1993. – № 2. – С. 28-38.
47. Пастернак П.С. Зміна лісових екосистем під впливом аеротехногенного забруднення / П.С. Пастернак, В.П. Ворон // Укр. ботан. журнал. – 1994. – Т. 51, № 1. – С. 54-60.
48. Пожежі як чинник дестабілізації стану лісів зелених зон міст України / В.П. Ворон, А.В. Леман, Т.Ф. Стельмахова, Плугатар Ю.В. // Науковий вісник УДЛТУ: зб. наук.-техн. пр. – Львів: УДЛТУ, 2005. – Вип. 15.7. – С.

138-145.

49. Фізична географія України : підруч. / О. М. Маринич, П. Г. Шищенко. – Київ: Знання, **2005**. – 511 с.
50. Шубравська О. В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України / О. В. Шубаровська. - К. : Інститут економіки НАН України, 2002. - 203 с.